

Foto Tatjana Splichal.

Bernarda Pavlovec Žumer

KAPUCIN, PATER ROMUALD

NEKAJ UVODNIH BESED

Besedilo o patru Romualdu je nastalo lani (2019), da bi z njim počastili Romualdov dan in zaključili pasijonsko dogajanje, ki zaznamuje postni in velikonočni čas v našem mestu. Ideja je bila oživiti patra, ki je dal Slovencem in Škofji Loki dragoceno besedilo pasijonske procesije, hkrati pa pokazati, kako pomembno vlogo je v Loki imel in jo še zmeraj ima kapucinski samostan. Kapucin Romuald bi bil lahko kateri koli od danes delujočih kapucinov, saj delujejo v duhu sv. Frančiška Asiškega, enako kot so delovali ves čas od svojega nastanka. Zato tudi uprizoritve Škofjeloškega pasijona ne moremo gledati ločeno od življenja bratov kapucinov v tem mestu. Brez kapucinske duhovnosti v Loki to besedilo ne bi nastalo.

O avtorju škofjeloškega pasijona ni dostopno veliko literature. Kot kapucin je živel Bogu posvečeno življenje v uboštvu, zato nima svoje biografije. Tako sem morala črpati iz drugih virov. Veliko podatkov sem našla v knjigi *Kapucinski samostan s cerkvijo Sv. Ane* patra Metoda Benedika. Zame je bilo zelo pomembno, da sem v času pisanja besedila o patru Romualdu lahko prihajala v samostan na pogovore z brati kapucini in tako spoznavala njihov način življenja. Za to podporo in odprtost sem jim zelo hvaležna. Med temi obiski sem poskušala ujeti Romualdovega duha, njegovo prisotnost v prostoru, v katerem je živel ter delal. Čutila sem tudi veliko molitveno podporo brata Jožkota.

V ozadju nastajanja predstave o patru Romualdu je bila želja, da bi v Škofji Loki, ki je pasijonsko mesto in vpisano na seznam Unescove nesnovne dediščine, zaživelo neko posebno gledališko življenje, neke vrste duhovno gledališče. Gledališče, ki bi v človeku poleg estetskega, spoznavnega in etičnega zbudilo tudi duhovno.

Pri uprizoritvi so sodelovali nekateri igralci, ki so pred tem igrali tudi v pasijonskih uprizoritvah. To so bili Jure Thaler, Primož Tolar, Rudi Bernik, pridružili sta se Petra Jerovšek in Sonja Bonča, pomembno vlogo so odigrali tudi vsi navzoči bratje kapucini kot statisti. Da je predstava delovala v baročnem duhu, je zaslužna glasba, ki sta jo za ta dogodek ustvarila Christina Thaler in Janez Jocif.

Letos bomo predstavo obnovili z nekaterimi novimi igralci. Predvidenih je pet uprizoritev v različnih loških farah, iz katerih prihajajo sodelavci uprizoritve

Škofjeloškega pasijona. To bo že uvod v pasijonsko dogajanje leta 2021, ko bomo praznovali 300-letnico pasijona v našem mestu. Simbolično nas bo vanjo vpeljal prav kapucin, pater Romuald, avtor najstarejšega dramskega besedila v slovenskem jeziku in prve evropske režijske knjige.

OSEBE:

pater Romuald
 pater Gvardijan
 pater Kerubin
 bratje kapucini
 Greta
 Magdalena
 vaščani.

SLIKA /kapucinska kapela/

Bratje kapucini zaključujejo svojo molitev, molijo v dveh zborih.

Prvi zbor: Slava Očetu in Sinu in Svetemu Duhu, kakor je bilo v začetku ...

Drugi zbor: ... tako zdaj in vekomaj, amen.

PESEM

/Med petjem vstopi Romuald. Stoji in gleda. Poje z njimi. Ko je pesmi konec, ga pogledajo. Nekateri se začudijo, drugi so veseli. Brat gvardijan stopi k njemu./

Romuald: Bog daj! Sem brat Romuald.

Gvardijan: Bog daj, ljubi brat! Pridi. Bogu hvala, da te je poslal med nas.

Kerubin: Bogu hvala, da si tu. Pozdravljen. Zdaj bova lahko nadaljevala, kjer sva končala v Celju. Tvoje zaobljube, dragi brat, so še zmeraj v mojih mislih, še te podpiram v molitvah. Zmeraj boš moj varovanec. Čakaj – takrat je bilo leto 1700 ...

Romuald: ... celih 15 let je minilo odtlej. Zdaj nimam več 23 let ... Ampak ti boš zmeraj moj magister. Bog je tako izbral. Tako sem te vesel. Res sem prišel domov, čeprav v neznani kraj.

/Romuald se pomeša med brate. Vsak posebej ga pozdravi./

SLIKA /soba brata Romualda/

/pater Gvardijan pospremi Romualda v njegovo sobo./

Gvardijan: Tu je tvoja celica, naj ti bo prijeten dom.

/Romuald odloži kovček na mizo, ga odpre in iz njega vzame zvitek./

Romuald: */pomoli zvitek patru Gvardijanu/* Tule je dekret.

Gvardijan: /vzame list in bere/ Predragi kapucin pater Romuald, s tem dekretom te na predlog našega kapucinskega provinciala pošiljamo v samostan v Škofji Loki. Tvoje delovanje se začne v mesecu svečanu v gosposdovem letu 1715, predvidoma na god sv. Blaža.

Verjamemo, da tvoje delovanje lahko bogato prispeva k širjenju Božje besede v kraju. Tvoje poslanstvo je, kakor je zapisal že naš sveti brat Frančišek Asiški, naš ustanovitelj, premišljevat Kristusovo trpljenje, širiti evangeljski nauk med ljudmi, jih spodbujati, da bodo pristopali k zakramentoma svete evharistije in pokore. Oznanjati, kako človek z grešnimi dejanji rani Jezusa v njegovem trpljenju. Glavni nalogi, ki sta ti dani, sta spovedovanje in pridiganje.

Ker pa smo opazili, da imaš izrazit dar govora in posluš za jezik, da znaš delati z ljudmi in se jim približati, ti zaupamo tudi izpeljavo spokorne procesije na veliki petek. Ta naj ima najprej nalogo spreobračati človeška srca k ljubezni do našega dragega brata Jezusa Kristusa.

Naj te pri tvojem delu spremlja Božji blagoslov!

/Stopi k Romualdu, ga objame in pokriža./

Spočij se zdaj. Dolgo pot si prehodil. Zjutraj se nam pridruži v kape-
li. /odide/

/Romuald sede za mizo, vzame iz kovčka knjigo/beležnico in Sveto pismo ter pero ter jih ljubeče položi na mizo. Prižge sveči in moli./

Romuald: Ljubi moj nebeški Oče, hvala ti, da si me srečno pripeljal v Škofjo Loko. Hvala ti za tukajšnje brate, predvsem pa za brata Kerubina, mojega mentorja v času ponoviciata. Hvala za vse, kar si mi pripravil tukaj. Pomagaj mi živeti tako, da te bodo ljudje po meni spoznali. Prosim, ostani z mano, ne pusti me samega. /.../ Zgodi se tvoja volja. Hočem ti služiti. Ti veš, zakaj si me poslal sem.

PESEM

SLIKA */skupna soba/*

Romuald in Gvardijan, sede za mizo

Gvardijan: Ne vem, ne vem ... Velik okoliš pokrivamo, pridigamo do Kranja, po obeh dolinah, veliko spovedi opravimo vsak dan, pred prazniki še več. Prosili smo za pomoč, zdaj pa prideš ti z novo zadolžitvijo velikonočne procesije. Poskušali smo že, sprejeli smo jo. Tudi postavili smo jo že. Bratovščina svetega Rešnjega telesa ima kostume in pripomočke. Veliko je pripravljenega. Vendar je to ogromno delo. Moram te opozoriti, da z ljudmi tukaj ni lahko. Praznoverje in vraže postavljajo pred živega Boga, bogastvo in imetje pa so jim maliki. Obrekljivi so in zavistni. Človek kar ne najde ljubezni v njihovih srcih.

Romuald: Kako pa ste poskusili zbuditi vero in ljubezen v njih?

Gvardijan: */se nasmehne/* Poskušamo. Največ smo delali z njimi prav takrat, ko smo pripravljali velikonočno procesijo. Hoteli smo jo narediti tako, kot jo pripravljajo nekateri naši bratje po drugih krajih. Tako nam je bilo tudi naročeno. O tem ti bom še govoril. Kot sem ti že omenil, tukaj pokrivamo izredno velik okoliš. Veliko je vasi. Ampak vsak kraj je bolj zase. Dajejo se med seboj. Tujcev ne sprejemajo. Vsaka vas, vsak grunt, celo vsaka bajta – vsi hočejo biti prvi.

Romuald: Razumem. Rad bi se lotil procesije – želim si jo postaviti v tukajšnjem jeziku. Ta je ljudem bližji. Vsaj večini. Slovenščina mora postati jezik njihove molitve. Vero jim moramo oznanjati v jeziku, ki ga govorijo doma. Že v Celju sem zastavil nekaj slik. Ljudem moramo povedati, koliko Jezus plačuje za njihove grehe! Moramo priti do njihovih src, hočem, da razumejo, zakaj je Jezus trpel. Od Adama in Eve naprej. Jezusova kri se mora prelivati v človeških srcih. Potem se ne bojo dajali med seboj, potem se bodo zmogli bolj ljubiti ... */premolknje/* Do konca bom šel, da bi to dosegel. Pa četudi samo pri enem ...

Gvardijan: Če ne bi brat Kerubin s takim zanosom govoril o tebi, ti ne bi verjel ... Še zmeraj sem prepričan, da ne veš, v kaj se spuščaš. Ampak

podprl te bom. Pomagal ti bom vzpostaviti stike z ljudmi. Obiskala bova Bratovščino svetega Rešnjega telesa. Navsezadnje je provinci-alova volja, da delaš to procesijo, ta pasijon. Pa tudi Vodilo našega brat Frančiška nas spodbuja k premišljevanju Jezusovega trpljenja. Mora pa ti biti povsem jasno, da nekateri bratje temu nasprotujejo. Po njihovem mnenju imamo dovolj opravil, kar je sicer res. Veliko smo na poti, redkokdaj smo vsi bratje doma. A jaz sem procesiji naklonjen, navsezadnje je to še en način širjenja evangelija med ljudmi. To pa je vendar naše glavno poslanstvo! Kajne?

Romuald: Prej si omenil, kako velik okoliš pokrivamo, iz kolikih vasi hodi-jo ljudje k nam v samostan. Slišal sem, da ste posameznim vasem dodelili pasijonske slike, da jih uprizorijo, potem pa to združili v procesijo, ki je krenila od samostana po mestu. Če ohranimo to za-snovno, ljudi povežemo, če nam pri tem priskoči na pomoč še naš ljubljeni nebeški Oče, potem mora uspeti.

Gvardijan: Bog nam bo pomagal, saj delamo zanj, za širjenje evangelija, za spre-obračanje ljudi k dobremu. S tem le izpolnjujemo, kar je napisano že v evangeliju: »Da bi bili vsi eno.«

Romuald: Aleluja! Vzel bom obstoječe besedilo, dodal nekaj svojih slik, vse skupaj pa bom na novo zapisal v slovenskem jeziku.

Gvardijan: Ampak ne morem ti veliko zmanjšati drugih služb. Rabimo te kot spovednika in kot pridigarja. Ljudje so željni dobrih pridig. Takih, kot sta jih imela brata Janez iz Svetega Križa, Rogerij iz Ljubljane in še drugi. Slišal sem, da ne zaostajaš za njimi.

Romuald: Nikoli se nisem meril z drugimi. Vse delam za Božjo slavo in spreobračanje duš. Kot kapucin in Frančiškov brat živim v vsakršnem uboštvu. Vsaka primerjava ali umeščanje na seznam bi me lahko navedla h grehu. Bog ve, zakaj me je poslal sem. Da mu služim po svojih močeh in po njegovi volji.

Gvardijan: S pripravami smo lansko leto začeli v sušcu. Imaš moj blagoslov.

SLIKA /soba patra Romualda/

/Na mizi gori sveča, v ozadju se lahko sliši glasba./

Romuald: /piše/ Poglej, kaj tvojega odrešenika košta tvoja dušica .../odloži pero/ Ljudi bom peljal skozi ves greh in trpljenje, da se bodo očistili in spokorili, da bodo spoznali, kaj pomeni grešiti. Kaj s tem delajo sami sebi, drugim in našemu ljubemu bratu Jezusu. Ko bodo šli za procesijo, jih mora boleti pri srcu. /Vstane, poklekne, se pokriža in začne moliti./ O Bog, daj mi moč, da to storim. Da prestavim to procesijo v jezik Slovencev, kot je sveti Hieronim, moj veliki vzornik, prestavil celotno Sveto pismo iz hebrejščine, aramejščine in grščine v latinščino. Ti veš, kako me tvoja ljubezen in moja ljubezen do tebe ohranja živega, kako me poživlja ... kako se hranim z njo. Ti veš, da brez tebe ne morem nič. Hvala ti. To hočem deliti z drugimi. To osvobojenost, preprostost. Zato sem postal to, kar sem, to, kar si ti izbral zame. Da se ti darujem, da spreobračam, sejem seme tvoje ljubezni. Majhen sem in nemočen, močan sem samo, kadar sem ves

v tebi. Daj, da bodo te besede, ki jih izpisujem po tvojem pismu in evangeliju, zbudile v ljudeh ljubezen do tebe, do tvojega sina, ki je vzal nase vse, kar smo in še bomo zagrešili. Odpusti nam. Daj, da njegov drugi prihod dočakamo pripravljene, budni. Bog, tako gorim zate, ti pa me učiš zmernosti in počasnosti. Daj, da bodo vsi eno, kakor sta eno ti in tvoj sin Jezus. Vsi kraji in vasi, sprti in tisti, ki se imajo radi ... vsi naj bodo eno v prikazu trpljenja tvojega sina, našega ljubelega Jezusa Kristusa, odrešenika. Naj nam to trpljenje, ki ga je sprejel in daroval za nas, zareže v srce, nam prebode levo stran ... Hvala ti, o Bog, da nas imaš rad, da me imaš rad, da me podpiraš in mi pomagaš ... Amen!

PESEM

SLIKA */skupna soba/*

Romuald in Greta

Greta: Bog daj, oče Romuald!

Romuald: Bog daj, kaj te je privedlo ljuba hči.

Greta: Sem Kolmanova Greta iz Bitenj. Pred dnevi je oznanil naš župnik vašo prošnjo za sodelovanje pri pasijonski procesiji, po maši nam je zbranim pravil o nekaj novostih pri njej. Povedal je, da ste bili pri nas v fari, da ste izbrani od Bratovščine svetega Rešnjega telesa, da boste odslej vi pripravljali to stvar.

Bogu hvala, sem si rekla. Bogu hvala, da sem lahko zraven, Bogu hvala, da ja naša hiša toliko premožna, da lahko prispevamo tudi v denarju, in hvala mu, da imam dar nastopanja in petja, da pojem na koru, tudi solo, če je taka volja zborovodja. (...)

Blažirjev Jurij, on zna dobro brati, nam je prečital podobo, ki naj bi jo po novem prikazala naša fara. Kakšna podoba! Koliko greha in hudega. Potem smo govorili, katerega od nas vidi župnik v kateri vlogi. Zato sem prišla. Veste, jaz sem omožena, živela sem čisto. V zakonu nama je z možem Bog dal štiri zdrave in pridne otroke. Vzgajava jih v veri. Doma molimo, prihajamo v cerkev, prejemamo zakramente. S sosedi smo dobri, pomagamo revežem ... Ob petkih ne jemo mesa. Delamo od juta do večera. Opoldne molimo ...

Romuald: Odlično, draga hči.

Greta: Naši fari je dodeljena 3. podoba. Podoba smrti.

Romuald: To je močna podoba, ljuba hči. Pokaže nam, da smo tako pred smrtjo kot pred Bogom vsi enaki ...

Greta: ... jaz pa vam povem, da ne moremo biti vsi enaki. Kako naj bo Šimnov Pavle enak meni, ko pa on popiva, pretepa svojo ženo, otroke in še drugače zapravlja Božji čas. Bog ja vidi, koliko je kdo vreden njegove ljubezni.

Romuald: Koliko ste rekli, da vam je Bog dal otrok?

Greta: Štiri.

Romuald: Pa imate kakšnega rajši od drugega?

Greta: Hvala Bogu so vsi pridni. Prav vse imam rada.

Ampak reči sem hotela, da me župnik nagovarja, da bi v procesiji igrala pogubljeno Dušo. To je sramota zame, za našo hišo. Ne morem biti pogubljena Duša. To je nespodobno. Tistih besed jaz ne morem izgovoriti. Nič takega nisem zagrešila v življenju. To bi morala igrati Strojarijeva Kati. Ona ve, kako je, če se duša pusti grehu.

Romuald: /Jo pozorno poslušaj./

Greta: Rekla sem, da te vloge ne morem igrati. Župnik in Blažirjev Jurij, on se zdaj nekaj nosi, pa kaj, če zna brati, pa sta dejala, da od vseh žensk znam najboljšo govoriti, da imam močan in lep glas. Pa da v tej podobi ni drugih vlog za ženske, razen seveda smrti. Povejte mi, brat Romuald, zakaj smo prav mi dobili to podobo? Mi smo ja močna fara, pa dobimo tako podobo. Kot da nismo krepostni ljudje. Luciferje, hudiče, smrt ... grešnice.

Romuald: Ta lik je samo svarilo drugim ljudem pred hudičem. Da bi jim pokazali, zakaj je moral Jezus trpeti.

Greta: To lahko prikaže Strojarsjeva Kati, ona to ve najbolje.

Romuald: Jaz pa mislim, da Strojarsjeva Kati nima tako močnega in lepega glasu. /.../ Nekaj ti bom povedal. Preden sem vstopil h kapucinom, sem veliko razmišljal. Vse se mi je dogajalo v glavi, zato pa toliko manj v srcu. Takrat nisem tako rad živel kot zdaj. Takrat še nisem bil tako domač z našim ljubim Jezusom. Poskusi utišati glavo, da boš lahko prisluhnila srcu, da boš srečala živega Boga. Spoznala boš, da ti je vloga grešne duše pisna po meri. Pa ne zato, ker bi bila ti taka, kot je ta duša, ampak ker sama dobro veš, kaj je prav in kaj ne. Razmisli. Do procesije je še nekaj časa. Sam še nisem dokončal vseh podob in obiskal vseh vasi. V tem času moli za uspeh pasijona in za svojo vlogo v njem. Razmisli, kaj je zadaj za tvojim zavračanjem vloge. Morda strah, napuh ... Težko, da bi bila ljubezen. Prav te pa nas uči nebeški Oče in nas k njej spodbuja.

Greta: Ne vem. Ali nam res ne bi mogli dali kakšne druge podobe? Še kaj več denarja bi prispevali, vse konje lahko posodimo ...

Romuald: Še enkrat razmisli, moli in se potem vrni ...

Greta: Prav. /Se še malo obotavlja./ Z Bogom, oče Romuald.

Romuald: Z Bogom, hči.

SLIKA /skupna soba/

Romuald in Kerubin

Kerubin: /vstopi/ Kako ti gre, Romuald? Komaj kaj se vidiva. Molim za uspeh procesije.

Romuald: Hvala.

Kerubin: Slišim, da je pestro po vaseh. Da se ti ljudje malo puntajo ... Da bi besedilo kar po svoje povedali ...

Romuald: Veš, res je težko vzdržati z njimi, a Bog mi daje potrpežljivost, sam je ne bi imel. Verjamem, da rabijo to procesijo. Odkar sem bil lani v Gorici, ko so sodili tolminskim puntarjem, vem, da se moram še bolj zavzemati za enost med ljudmi. Med sloji. Naša procesija, taka, kot je zdaj, to možnost ima. Pa četudi samo teh nekaj dni, ko jo skupaj pripravljajo. V Gorici sem videl trpljenje, križev pot, žalost žena, mater, očetov, bratov, sester ... V kakšnih časih vendar živimo, dragi moj brat? V kakšnih?

Kerubin: ... in kaj pomeni v teh časih mali Franciškov brat, ki izroča sebe Bogu in se je zavezal živeti Evangelij?

Romuald: /se nasmehne/ Sam Bog ve, pa ne pove. Kako pa ti, brat Kerubin?

Kerubin: Blizu doma sem, ves čas imam zadolžitve, včasih bi si želel več časa za pogovor z Bogom. Danes sem šel v Selca. Nalašč sem vso pot peščil in se malo skrival na stranskih potih, da sem spočil glavo in srce. Našel sem tisti čudoviti Božji mir. Seveda me je srečanje s farani hitro spomnilo, kakšna je resničnost. Moram pa reči, da včasih preveč vidimo samo tisto, kar je slabo. Imel sem tudi srečanja z ljudmi, ki imajo močno vero in so veliki iskalci. Oni so plačilo za ves trud.

Romuald: Tudi sam vse večkrat naletim na take, kot si rekel, iskalce. Takih rabimo.

Kerubin: Poznam te, vem, da te skrbi procesija. Zaupaj Bogu in zdrži. Vem, da so te ljudje sprejeli. Ko hodim okoli, se mi pohvalijo, da so zraven, seveda pa je to tudi zanje obremenitev. Na zunaj ne pokažejo, a jim ni vseeno. Skrbi jih, kako bodo izpadli pred drugimi. Da se bodo osmešili. Nekaterim se je težko naučiti besedilo. Hvaležni so ti, da hodiš okoli in se z njimi učiš.

Romuald: Ko bo mimo, se bom z veseljem odrekel vsem privilegijem, ki jih imam kot mojster procesije.

Kerubin: Leto bo hitro okoli. /Se nasmeje/
/vstaneta/

Romuald: K hvalnicam kličejo. Ko končamo, grem še malo po vaseh, danes grem na Suho.
/odideta/

PESEM

SLIKA */Romuald v farovžu na Suhi/*

/Romuald pride v prostor tako kot na začetku. Postavi se pred občinstvo, jih pogleda in pozdravi./

Romuald: Bog daj, farani!

Ljudje: Bog daj!

Romuald: Kako je to lepo, da se vas je toliko zbralo tukaj. Človek je kar ganjen. Naj Gospod blagoslovi naše današnje delo in našo velikonočno procesijo, naš pasijon, trpljenje našega odrešenika Jezusa Kristusa.

Ljudje: Amen.

Romuald: Zadnjič smo se dogovorili, da bodo vašo podobo peljali trije konji, vodili pa jih bodo Hostnikovi in Dagarinovi fantje. */Razmišlja:/* Kje imamo našo Magdaleno?

Magdalena: Tukaj sem, brat Romuald.

Romuald: */Gre do nje in jo pripelje na prizorišče. Postavi jo na bližnji stol./* Stojiš na vozu in takole poveš ...

Magdalena: */zelo doživeto, zelo čustveno/*

Zdej, zdej, ali prepoznu
se prestrašin groznu.

Morem jest spoznati inu obstati,
de zadosti je u grehah spati.

Jest, jest sem Kristusa vmorila,
peklenske martre zaslužila.
Dej ti meni, o Kriste, tolku moči,
prelivati solze iz mojih oči,
da jest bodem spoznala,
mojo pregreho objokala! ... /zaihti/

Romuald: Bravo, odlično ... Zelo si se potrudila. /.../

Magdalena: /Hlipa. Med hlipanjem sede na stol./

Romuald: Tukaj vidimo, kakšno moč imajo lahko besede, kaj vse lahko spravi-
jo iz nas. Lahko nas božajo ali pa bičajo ...
Kontinenti ste že v zadnje dobro povedali ...
Zdaj grem še na faro z Binkeljčani ponovit. Če se ne vidimo več,
se dobimo na veliki petek ob treh pred našim samostanom ...
Z Bogom!

Ljudje: Z Bogom!

PESEM

*/Odide in pride iz zaodrja spet na začetno prizorišče, se pokloni,
nato se mu pridružijo še drugi nastopajoči./*

Avtorica fotografij s prve uprizoritve je Tatjana Splichal.

